

Εμμανουήλ Πολυζόπουλος

Ο μύθος της εφηβείας και η εφηβική μυθολογία –

Από την Αρχαιότητα ως σήμερα (1)

Η Ελληνική Μυθολογία είναι γεμάτη από ιστορίες με θέματα εφηβείας:

Οι έφηβοι περιγράφονται ωραίοι, ριψοκίνδυνοι, γενναίοι, κυρίως καλοί αλλά και πονηροί. Ο στόχος συχνά είναι η αναγνώριση και η επιτυχία μέσα από διαδικασίες ολοκλήρωσης δοκιμασιών και ανταγωνισμού, συχνά με γονεϊκές μορφές.

Πασίγνωστος ο μύθος του Οιδίποδα, το πρότυπο της εφηβικής διεκδίκησης της μητέρας με την πατροκτόνο εξέλιξη. Ο Θησέας ξεκινά την πορεία, για να συναντήσει τον πατέρα του, όταν είναι σε θέση να σηκώσει το βράχο που έκρυβε τα σανδάλια και το ξίφος του πατέρα. Στη συνέχεια εκτελεί έξι άθλους και την έβδομη ημέρα φθάνει στο στόχο του. Έτσι έχει επιτευχθεί η καταξίωση και αποδοχή του. Αργότερα βέβαια θα προκαλέσει ακούσια τον θάνατο του πατέρα του. Στέλνει το λάθος μήνυμα στο ταξίδι επιστροφής από τον Μινώταυρο, υψώνοντας το μαύρο πανί, με τις τραγικές συνέπειες αυτού του λάθους. Ο Ορέστης, εκδικούμενος τον πατέρα του, θα γίνει μητροκτόνος. Ο Κρόνος τρώει τα παιδιά του, για να μην διακινδυνεύσει να χάσει την εξουσία. Όταν ο Δίας – που φυγαδεύτηκε ως παιδί – ανδρώνεται, τον αναγκάζει να τα εμέσει και μετά τον ρίχνει στα Τάρταρα.

Βέβαια η επιτυχία του απόλυτου και ανέφικτου είναι μόνο προνόμιο των θεών (των γονέων και της αρχέγονης εξουσίας). Ο Φαέθων, γιος του Ήλιου, ανίκανος να κουμαντάρει το άρμα του πατέρα του και κινδυνεύοντας να καταστρέψει την γη, κεραυνοβολήθηκε από τον Δία. Ο Ίκαρος, παράτολμος και ριψοκίνδυνος, δεν ακούει τις συμβουλές του πατέρα, πετά ψηλότερα από όσο επιτρέπεται και οι φτερούγες του καταστρέφονται από τον ήλιο και κατακρημνίζεται.

Η λατρεία και τα προβλήματα που φέρνει η ομορφιά και ο ναρκισσισμός της εφηβείας επίσης περιγράφονται και αποτελούν θέματα αφηγήσεων. Πρώτα με τον μύθο του πανέμορφου Νάρκισσου που ερωτεύτηκε το είδωλό του στο καθρέφτισμα του νερού, τιμωρία που του επιβλήθηκε επειδή περιφρόνησε τον έρωτα της Νύμφης Ηχούς. Με τον μύθο του Άδωνη, γιου της Αφροδίτης, όπου περιγράφεται η αγωνία

της μητέρας του να τον προστατεύει από αρπαγή και φθόνο εξαιτίας της ομορφιάς του. Με τον Υάκινθο, που εξ αιτίας της ομορφιάς του αγαπήθηκε και διεκδικήθηκε από τον Απόλλωνα, τον Βορέα και τον Ζέφυρο και τελικά σκοτώθηκε από φθόνο. Με τον Χρύσιππο που τον σκότωσαν τα αδέρφια του από φθόνο για την ομορφιά του. Με τον Γανυμήδη που την ομορφιά του ερωτεύτηκε ο Δίας, ο οποίος τον πήρε για οιοχόο του, προσφέροντάς του αθανασία.

Η αδελφική φιλία εκφράστηκε από τον μύθο των Διόσκουρων, Κάστορα και Πολυδεύκη, όπως και με τον μύθο του Ορέστη και του Πυλάδη. Τα χαρακτηριστικά των φύλων, όπως και ο ανταγωνισμός που συχνά υπάρχει μεταξύ τους στην εφηβεία, περιγράφονται από δύο μύθους: Ο Αχιλλέας, ντυμένος γυναίκα, προδίδεται από τη λατρεία του για τα όπλα. Η Αταλάντη (η οποία παρουσιάζεται ως μίσανδρος) στον αγώνα δρόμου με τον Μελανίωνα (ο οποίος παρουσιάζεται ως μισογύνης) προδίδεται από τη φιλαρέσκεια να μαζέψει τα χρυσά μήλα που αυτός της έριχνε στο δρόμο.

Ως προς τις κοπέλες, η ομορφιά θεωρείται δεδομένη. Η ίδια η Ήβη είναι θεότητα, θυγατέρα το Δία και της Ήρας, που είχε άνδρα τον Ηρακλή. Το θέμα της παρθενίας, όπως και του σταδίου του αγοροκόριτσου που – για να παραμείνει πιστή στον πατέρα – αρνείται την σεξουαλική ολοκλήρωση, διαγράφεται τόσο με την κυνηγό Άρτεμη όσο και με την πάνοπλη σοφή Αθηνά.

Η στενή σχέση της κόρης με τον πατέρα περιγράφεται και από τον μύθο των Δαναΐδων, οι οποίες με εντολή του πατέρα τους σκότωσαν τους γαμπρούς τους την πρώτη νύχτα του γάμου. Στενή και αμφιθυμική διαγράφεται και η σχέση κόρης-πατέρα στην ιστορία της Ιφιγένειας, η οποία θυσιάζεται στις φιλοδοξίες του πατέρα της, παρθένος που ξεγελάστηκε με δόλωμα το γάμο. Τελικά σώζεται από τη θεά Άρτεμη.

Εμμανουήλ Πολυζόπουλος,
Ο μύθος της εφηβείας και η εφηβική μυθολογία – Από την Αρχαιότητα ως σήμερα
<http://www.psychomed.gr/puberty.html>

Ασκήσεις

1. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου σε περίπου 100 λέξεις, βλ. και [Έκφραση-Έκθεση Β΄ λυκείου, σ.262](#).
2. α) Να προσδιορίσετε τα συνθετικά των λέξεων: *ριψοκίνδυνοι, πασίγνωστος, πατροκτόνος, ανέφικτος, μισογύνης, αμφιθυμική.*
β) Να γράψετε 12 νέες σύνθετες λέξεις, χρησιμοποιώντας τα πρώτα συνθετικά των παραπάνω λέξεων.
γ) Να χρησιμοποιήσετε τις λέξεις της άσκησης (α) σε φράσεις.